IQRO JURNALI , IQRO JOURNAL, ИКРО ЖУРНАЛИ
ISSN:2181-4341| wordlyknowledge.uz/index.php/iqro
Volume 24. Issue 02. Noyabr ,2026

O‘ZBEKISTONDA YOSHLARNING INTELLEKTUAL SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHNING HUQUQIY KAFOLATLARI VA ULARNI AMALGA OSHIRISH MEXANIZMLARI

Ergashev Elerbek
Turon universiteti Andijon filiali
Tarix Magistr 2- bosqich talabasi
https://doi.org/10.5281/zenodo.24073600

Annotatsiya. Maqolada O‘zbekistonda yoshlarning ta’lim olishi, ilmiy va ijodiy faoliyatda qatnashishi hamda iqtidorini ro‘yobga chiqarishi uchun yaratilgan huquqiy kafolatlar tahlil qilinadi. Konstitutsiyaviy normalar, sohaviy qonunlar, ma’muriy reglamentlar va rasmiy ma’lumotlar normativ-huquqiy hamda qiyosiy usullar asosida o‘rganildi. Davlat stipendiyasi, kontrakt xarajatlarini qoplash va intellektual tadbirlarni tashkil etish mexanizmlari oluvchilar doirasi, qaror qabul qilish tartibi va moliyalashtirish shartlari bo‘yicha farq qilishi aniqlandi. Stipendiya tanlovining e’lon qilingan natijasi, subsidiya miqdorining huquqiy chegarasi va davlat dasturidagi qamrov maqsadi alohida talqin qilindi. Muallif ijroni baholashda murojaat, qaror va to‘lov ma’lumotlarini ta’lim yoki ilmiy faoliyat natijalari bilan bog‘lashni taklif qiladi.
Kalit so‘zlar. Yoshlar siyosati, intellektual salohiyat, ta’lim huquqi, ilmiy ijod erkinligi, davlat stipendiyasi, Yoshlar daftari, apellyatsiya.

Аннотация. В статье анализируются гарантии доступа молодёжи к образованию, научной и творческой деятельности в Узбекистане. Сопоставлены конституционные нормы, отраслевые законы, административные регламенты и официальные данные. Государственные стипендии, субсидирование платы за обучение и интеллектуальные мероприятия рассмотрены с учётом круга получателей, порядка принятия решений и условий финансирования. Опубликованные итоги конкурса, предельный размер субсидии и целевой показатель охвата разграничены по их назначению. Для оценки реализации гарантий предложено соотносить сведения о заявлениях, решениях и выплатах с образовательными или научными результатами.
Ключевые слова. Молодёжная политика, интеллектуальный потенциал, право на образование, свобода научного творчества, государственная стипендия, Молодёжная тетрадь, апелляция.

Abstract. This article examines guarantees of young people’s access to education, research and creative activity in Uzbekistan. Constitutional provisions, legislation, administrative regulations and official data are compared. State scholarships, tuition subsidies and intellectual events are analysed in terms of eligibility, decision-making procedures and funding conditions. Published scholarship outcomes, a statutory subsidy ceiling and a programme participation target are treated as distinct forms of evidence. The article proposes linking records of applications, decisions and payments to educational or research outcomes when evaluating implementation.

Keywords. Youth policy, intellectual potential, right to education, freedom of scientific creativity, state scholarships, Youth Register, appeals.

Kirish

Yoshlarning intellektual salohiyati bilim olish, tadqiqot olib borish va ijodiy qobiliyatini amaliy faoliyatda qo‘llash imkoniyatlari bilan bog‘liq. Mazkur imkoniyatdan foydalanish uchun ta’lim muassasasi, axborot resurslari, ilmiy rahbarlik va moliyaviy yordam kabi shartlar zarur. Huquqiy kafolat ularning qaysi biri davlat zimmasidagi vazifa ekanini hamda yosh shaxs undan qanday tartibda foydalanishi mumkinligini belgilaydi. Masalan, ta’lim olish huquqi umumiy kafolat bo‘lsa, davlat stipendiyasi belgilangan talablar va tanlov natijasiga bog‘liq rag‘batlantirish vositasidir.

Konstitutsiyaning 79-moddasi davlat zimmasiga yoshlarning intellektual, ijodiy, jismoniy va axloqiy rivojlanishi uchun sharoit yaratish vazifasini yuklaydi [1]. Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risidagi qonun 14 yoshga to‘lgan va 30 yoshdan oshmagan shaxslarni yoshlar toifasiga kiritadi [2, 3-modda]. Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotiga ko‘ra, 2025-yil 1-yanvarda shu yosh guruhiga 9 630 556 kishi, ya’ni mamlakat aholisining 25,7 foizi kirgan [3]. Bu miqyosda huquqni amalga oshirish uchun umumiy ta’lim xizmatlari bilan birga ijtimoiy ehtiyoj va ilmiy yutuqqa mos alohida dasturlar talab etiladi.

Maqolaning maqsadi intellektual salohiyatga oid konstitutsiyaviy kafolatlarni yoshlar foydalanadigan aniq tartiblar bilan bog‘lab tahlil qilishdir. Tadqiqot savoli kafolatning amaliy natijaga aylanishini qanday dalillar orqali tekshirish mumkinligiga qaratildi. Muallifning tahliliy hissasi huquq egasi, mas’ul ijrochi, qarorni qayta ko‘rib chiqish imkoniyati va natijani o‘lchash mezonlarini bitta qiyoslash tizimida birlashtirishdan iborat.

Materiallar va metodlar

Tadqiqotda normativ-huquqiy tahlil va hujjatlarni qiyoslash usullari qo‘llandi. O‘zbek tilidagi milliy qonunchilik va rasmiy nashrlar, rus tilidagi BMTning O‘zbekiston bo‘yicha xulosalari, ingliz va fransuz tillaridagi xalqaro hujjatlar mavzuga aloqadorligi asosida tanlandi. Konstitutsiya va qonunlardan huquq hamda vakolat, nizom va reglamentlardan murojaat tartibi, shartlar va qaror chiqaruvchi subyekt ajratib olindi. O‘zgargan qoidalar uchun asosiy hujjatning yangilangan matni unga o‘zgartirish kiritgan hujjat bilan qiyoslandi.

Qiyoslash mezonlari yordamning maqsadi, oluvchilar doirasi, saralash yoki muvofiqlik sharti, moliyalashtirish va nazoratdan iborat. Rasmiy raqamlar tahlilda demografik tavsif, belgilangan limit, e’lon qilingan natija yoki dasturiy maqsad sifatida tasniflandi. Masalan, stipendiya g‘oliblari soni tegishli o‘quv yiliga bog‘landi. Hujjatlar va jamlangan rasmiy ma’lumotlardan foydalanilgani sababli maqola yordam olgan shaxslarda kuzatilgan individual o‘zgarishlarni sababiy baholashni qamrab olmaydi.

Natijalar

Konstitutsiyaning 50-moddasi har kimning ta’lim olish huquqini belgilaydi. 51-modda fuqarolarning davlat ta’lim tashkilotlarida tanlov asosida davlat hisobidan oliy ma’lumot olishini nazarda tutadi. 53-modda ilmiy, texnikaviy va badiiy ijod erkinligini, 79-modda yoshlar rivojlanishi uchun shart-sharoit yaratish vazifasini mustahkamlaydi [1]. Ushbu normalar ta’limga

kirish, bilimni yaratish va iste’dodni ro‘yobga chiqarishni o‘zaro bog‘laydi. Tanlov asosidagi imtiyozdan foydalanish esa tegishli dasturda belgilangan talab va tartib orqali amalga oshiriladi.

«Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida»gi Qonunning 25-moddasida iqtidorli va iste’dodli yoshlarni mukofot, stipendiya hamda ta’lim grantlari orqali qo‘llab-quvvatlash nazarda tutiladi [2]. «Ta’lim to‘g‘risida»gi Qonun ta’lim olishda teng imkoniyatlar va iste’dodni rag‘batlantirishni asosiy prinsiplar qatoriga kiritadi [4, 4-modda]. «Ilm-fan va ilmiy faoliyat to‘g‘risida»gi Qonunning 11-moddasi yoshlarni fan bilan shug‘ullanishga jalb qilish, tanlovlar o‘tkazish hamda yosh olimlar va talabalarning ilmiy ishlashi uchun sharoit yaratishni belgilaydi [5]. Bu uch norma ta’limga kirishdan boshlab ilmiy faoliyatda qatnashishgacha bo‘lgan bosqichlarga tatbiq etiladi.

Xalqaro huquqiy mezonlar ham mazkur bog‘lanishni tushuntiradi. O‘zbekiston 1995-yil 28-sentabrda Iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlar to‘g‘risidagi xalqaro paktga qo‘shilgan [6]. BMT qo‘mitasining 13-son umumiy izohida ta’lim huquqi xizmatning mavjudligi, undan foydalana olish, mazmun va sifatning maqbulligi hamda ehtiyojlarga moslashuvchanligi orqali yoritiladi [7, 6-band]. 25-son umumiy izoh ilm-fan taraqqiyoti ne’matlaridan foydalanish va ilmiy faoliyatda ishtirok etish imkoniyatlariga e’tibor qaratadi [8]. Bu izohlar mahalliy mexanizmlarni mavjudlik va foydalanish sharoiti bo‘yicha tahlil qilish uchun mezon beradi.

Vazirlar Mahkamasining 226-son qaroriga 3-ilova bakalavriatning kunduzgi ta’lim shaklidagi talabalariga Prezident va nomli davlat stipendiyalarini tayinlashni tartibga soladi [9]. Prezident stipendiyasiga O‘zbekiston fuqarosi bo‘lgan, o‘qish davomida a’lo baholarga o‘qigan oxirgi kurs talabalari belgilangan tartibda talabgor bo‘lishi mumkin. Nomli stipendiyalarning o‘z shartlari mavjud. Nizomdagi saralash o‘quv va ilmiy yoki ijodiy tayyorgarlikka doir hujjatlarni ekspertlar tomonidan baholashni nazarda tutadi. Shu tariqa akademik natijalar va faoliyatga oid dalillar tanlov qaroriga asos bo‘ladi.

2025-yil 30-dekabrdagi 840-son qaror bilan kiritilgan tartibga ko‘ra, ekspert ballari talabgorga elektron tizim orqali yetkaziladi. Bakalavriat nizomining 8³-bandida o‘z ekspert ballaridan norozi talabgorga ular e’lon qilinganidan boshlab 48 soat ichida apellyatsiya berish imkoniyati belgilangan [9]. Ushbu muddat ariza beruvchiga ballni ko‘rish va tegishli mezon yuzasidan e’tiroz bildirish imkonini beradi. Xabarnomaning o‘z vaqtida yetkazilishi va ballning qaysi mezonga qo‘yilganini ko‘rish apellyatsiya huquqidan foydalanish uchun muhim.

2025/2026-o‘quv yilida bakalavriat bo‘yicha Prezident davlat stipendiyasi tanlovida 101 nafar talaba g‘olib deb topilgani rasmiy e’lon qilingan [10]. Bu natija stipendiya mexanizmi orqali tanlangan oluvchilar sonini ko‘rsatadi. Tanlovga kirgan va mezonlarga mos talabgorlarning jami soni ma’lum bo‘lgandagina tanlovdan o‘tish ulushi hisoblanadi. Stipendiyaning keyingi ilmiy faoliyatga ta’sirini tekshirish uchun esa oluvchilarning loyihalarda qatnashishi, ilmiy mahsuloti yoki o‘qishni davom ettirishi haqidagi keyingi davr ma’lumotlari zarur.

«Yoshlar daftari» jamg‘armasi yordamining vazifasi ta’lim xarajatlari tufayli yuzaga keladigan moliyaviy to‘siqni kamaytirishdir. 312-son qarorga 2026-yil 25-fevraldagi 78-son qaror bilan kiritilgan o‘zgartirishlar ijtimoiy yordam ko‘rsatish va ijtimoiy shartnoma bo‘yicha monitoring tartibini yangiladi [11, 12]. Kontrakt xarajatini qoplashga doir maxsus qoidaga ko‘ra, arizachi Ijtimoiy reyestrdagi oilaning 14–30 yoshli a’zosi bo‘lishi va reglamentda ko‘rsatilgan kasbiy yoki oliy ta’lim tashkilotida kunduzgi shaklda kontrakt asosida o‘qishi kerak. Reglamentning 31-bandi ayrim o‘qish shakllari va dasturlarini ushbu yordam doirasidan chiqaradi [11, 2-ilova, 31-band].

Ariza Davlat xizmatlari markazi, Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali yoki Yoshlar yagona elektron platformasi orqali beriladi [11, 12]. Reglamentda kontraktning 50 foizigacha, bazaviy hisoblash miqdorining 50 baravaridan oshmaydigan qismni qoplash nazarda tutilgan. «Mahalla yettiligi» ijobiy qaror chiqarganda to‘lov ijtimoiy shartnomaning dastlabki oyda bajarilish darajasiga mutanosib tarzda ta’lim tashkilotining hisobvarag‘iga o‘tkaziladi [11, 2-ilova, 31–32-bandlar]. Shu bois ijro hisobotida ariza ma’qullangan holat bilan mablag‘ amalda o‘tkazilgan holat alohida qayd etilishi kerak.

Mahalladagi yoshlar yetakchisining vazifalariga yoshlarning shaxsiy rivojlanishi va iste’dodini ro‘yobga chiqarishga qaratilgan tadbirlarni tashkil etish kiradi [13, 2-band]. Mahalla aholiga yaqin bo‘lgani uchun xizmat shartlarini tushuntirish va ta’lim tashkiloti bilan bog‘lashda muhim o‘rin tutadi. Bunda yetakchining axborot va yo‘naltirish faoliyati bilan subsidiya yuzasidan kollegial qaror chiqarish vakolati ajratiladi. Mas’uliyatning aniqligi ariza qaysi bosqichda turgani va qaysi organga murojaat qilish kerakligini tushunishga yordam beradi.

Ilmiy faoliyatda ishtirok etish kafolatining amaliy mazmuni talabaning ilmiy rahbar, uskunalar, adabiyot va tajriba maydonidan foydalanishida namoyon bo‘ladi. Ilm-fanga oid qonundagi sharoit yaratish talabi asosida universitet ilmiy to‘garak yoki loyiha tanlovi orqali talabani tadqiqotga jalb qilishi mumkin [5]. Muallifning fikricha, ichki tartibda loyiha tanlash mezonlari, resursdan foydalanish shartlari va ilmiy rahbarning vazifasi ko‘rsatilsa, talaba uchun kafolatning qanday amalga oshishi aniqroq bo‘ladi. Loyiha boshlagan, uni yakunlagan va natijani himoya qilgan talabalar soni alohida kuzatilishi mumkin.

2022-yil 20-yanvardagi PQ-96-son qaror «Zakovat» va boshqa intellektual o‘yinlarni rivojlantirish bo‘yicha tashkiliy choralarni belgiladi [14]. 2026-yilgi davlat dasturida bunday o‘yinlarga yil davomida 800 ming nafar yoshni jalb etish vazifasi keltirilgan [15, 31-maqsad, 72-tadbir]. Ushbu ko‘rsatkich dastur qamrovini rejalashtirish uchun xizmat qiladi. Ijroni tekshirishda har bir yoshning takroriy ishtirokini ajratib hisoblash zarur. Bilim yoki jamoada muammoni hal qilish ko‘nikmasi o‘zgarganini baholash esa alohida topshiriq va kuzatuvni talab qiladi.

Muhokama

Tanlov va ijtimoiy yordam turli vazifalarni bajaradi. Stipendiyada baholash mezonlari iqtidor va erishilgan natijalarni saralashga xizmat qiladi. Kontrakt subsidiyasida oilaning ijtimoiy holati, ta’lim shakli va shartnomadagi majburiyatlar hisobga olinadi. Shu ikki mexanizmni bir xil mezonda baholash qaysi guruhga qanday yordam yetib borayotganini aniqlashni qiyinlashtiradi. Muallif bahosiga ko‘ra, stipendiya hisobotida tanlov mezonlari va apellyatsiya natijalari, subsidiya hisobotida esa mos arizalar, qarorlar va haqiqiy to‘lovlar ketma-ketligi asosiy dalil bo‘lishi kerak.

Konstitutsiyaning 55-moddasi huquqlarni sud orqali himoya qilish hamda noqonuniy qaror, harakat yoki harakatsizlik ustidan shikoyat qilishni kafolatlaydi [1]. Stipendiya nizomidagi apellyatsiya ekspert ballarini tanlov doirasida qayta ko‘rib chiqishga qaratilgan. Sud orqali himoya esa tegishli protsessual qoidalarga muvofiq amalga oshiriladi. Muallif fikricha, qaror bildirishnomasida uning huquqiy asosi, e’tiroz bildirish tartibi va muddati ko‘rsatilsa, talabgor qaysi tartibdan foydalanishini o‘z vaqtida aniqlay oladi.

Huquqdan foydalanish imkoniyatini baholashda xizmatga kirishdagi to‘siqlar ham e’tiborga olinadi. BMT qo‘mitasi 2022-yilgi O‘zbekiston bo‘yicha xulosalarida ta’lim muassasalarining jismoniy qulayligi va moslashtirilgan o‘quv materiallarini yaxshilashni tavsiya qilgan [16, 24–25-

bandlar]. Bu xulosa o‘sha davrdagi kuzatuvni aks ettiradi. Hozirgi ijroni tekshirishda tanlov e’loni va ariza shaklining qulayligi, hududlarda maslahat olish imkoniyati hamda yordamdan foydalanishda turli guruhlar duch keladigan amaliy sharoitlar alohida o‘lchanishi mumkin.

Muallif uch turdagi ko‘rsatkichni bir hisobotda ajratishni taklif qiladi. Qamrov uchun yordam olgan har bir shaxs bir martadan hisoblanadi. Murojaatlarni ko‘rib chiqish samarasi shartlarga mos arizachilar orasida yordam olganlar ulushi orqali ham kuzatiladi. Tartibning ishlashi qaror chiqish vaqti, asoslangan rad javoblari hamda apellyatsiya bo‘yicha qayta ko‘rilgan qarorlar orqali kuzatiladi. Ta’lim natijasiga oid ko‘rsatkichlar o‘qishning davom ettirilishi, ilmiy ishning yakunlanishi yoki keyingi tanlov bosqichidagi natijani qamrab olishi mumkin. Hududlar bo‘yicha qiyoslashda davr va hisoblash maxraji bir xil tanlanadi. Ochiq hisobotda shaxsni aniqlashga imkon beruvchi ma’lumotlar o‘rniga umumlashtirilgan natijalar beriladi.

Tahlil tanlangan hujjatlar va e’lon qilingan ko‘rsatkichlarga asoslangan. Arizachilar bo‘yicha batafsil ma’lumotlar mavjud bo‘lganda mexanizmlarning qamrovi va foydalanish shartlarini hududlar kesimida tekshirish mumkin. Yordam olgan yoshlarning o‘qish yoki ilmiy natijalaridagi o‘zgarishni yordam ta’siriga bog‘lash uchun boshlang‘ich holat va qiyoslash guruhi ham kerak bo‘ladi. Shunday ma’lumotlar konstitutsiyaviy kafolatlar kundalik ta’lim va tadqiqot faoliyatida qanday ro‘yobga chiqayotganini aniqlashtiradi.

Xulosa

O‘zbekistonda yoshlarning intellektual salohiyatini rivojlantirishning huquqiy asosi ta’lim olish, ilmiy va ijodiy erkinlik hamda davlatning sharoit yaratish vazifasiga tayanadi. Ushbu kafolatlar stipendiya tanlovi, maqsadli kontrakt yordami, ilmiy faoliyat uchun sharoit va intellektual tadbirlar orqali amalga oshiriladi. Har bir mexanizmda tegishli oluvchilar doirasi, qaror chiqaruvchi subyekt va natijani tasdiqlovchi dalil aniqlanishi lozim.

Ijroni baholashning taklif etilgan tartibi norma bilan amaliy natija orasidagi bog‘lanishni ko‘rsatadi. Stipendiya tanlovida e’lon qilingan g‘oliblar soni, kontrakt yordami bo‘yicha amaldagi to‘lov va intellektual tadbirlarning qamrovi o‘z maqsadiga mos ko‘rsatkichda yuritiladi. Ariza, qaror va yordamdan keyingi ta’lim faoliyati haqidagi ma’lumotlar qiyoslansa, mablag‘ ajratish bilan bir qatorda yoshlar uchun yaratilgan imkoniyatdan amalda foydalanish darajasini ham baholash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. 2023-yil 30-aprelda referendumda qabul qilingan yangi tahrir. 50, 51, 53, 55 va 79-moddalar.
2. O‘zbekiston Respublikasining «Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida»gi Qonuni. 2016-yil 14-sentabr, O‘RQ-406-son.
3. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. O‘zbekistonda yoshlar soni qancha? Toshkent, 2025-yil 4-avgust.
4. O‘zbekiston Respublikasining «Ta’lim to‘g‘risida»gi Qonuni. 2020-yil 23-sentabr, O‘RQ-637-son.
5. O‘zbekiston Respublikasining «Ilm-fan va ilmiy faoliyat to‘g‘risida»gi Qonuni. 2019-yil 29-oktabr, O‘RQ-576-son.

6. United Nations. International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. United Nations Treaty Series. Vol. 993, No. 14531, p. 3. Accession by Uzbekistan. Vol. 1889, 28 September 1995.
7. Comité des droits économiques, sociaux et culturels. Observation générale no 13. Le droit à l'éducation (art. 13 du Pacte). Nations Unies, 1999. E/C.12/1999/10.
8. Committee on Economic, Social and Cultural Rights. General comment No. 25 (2020) on science and economic, social and cultural rights. United Nations, 2020. E/C.12/GC/25.
9. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O‘zbekiston iqtidorli yoshlarini taqdirlash va moddiy rag‘batlantirish to‘g‘risida»gi qarori. 2008-yil 13-oktabr, 226-son. 3-ilova, 2025-yil 30-dekabrdagi 840-son qaror bilan kiritilgan o‘zgartirishlar hisobga olingan holda.
10. O‘zbekiston Respublikasi Hukumat portali. Bakalavriat bosqichi bo‘yicha Prezident va nomli davlat stipendiyalari g‘oliblari tasdiqlandi! 2026-yil 3-fevral.
11. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Yoshlar muammolarini o‘rganish va hal etish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi qarori. 2022-yil 7-iyun, 312-son. 2-ilova.
12. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Vazirlar Mahkamasining “Yoshlar muammolarini o‘rganish va hal etish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2022-yil 7-iyundagi 312-son qaroriga “Yoshlar daftari” jamg‘armasidan ijtimoiy yordamlar ko‘rsatishni takomillashtirishga qaratilgan o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish haqida»gi qarori. 2026-yil 25-fevral, 78-son.
13. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Mahallalarda yoshlar bilan ishlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi qarori. 2022-yil 19-yanvar, PQ-92-son.
14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «“Zakovat” intellektual o‘yinini aholi o‘rtasida ommaviy-ma’rifiy harakatga aylantirish va boshqa intellektual o‘yinlarni rivojlantirishga oid chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi qarori. 2022-yil 20-yanvar, PQ-96-son.
15. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «“Mahallani rivojlantirish va jamiyatni yuksaltirish” yilida ustuvor yo‘nalishlar bo‘yicha islohotlar dasturlari va “O‘zbekiston–2030” strategiyasini amalga oshirish bo‘yicha davlat dasturi to‘g‘risida»gi Farmoni. 2026-yil 16-fevral, PF-22-son.
16. Комитет по экономическим, социальным и культурным правам. Заключительные замечания по третьему периодическому докладу Узбекистана. Организация Объединённых Наций, 2022. E/C.12/UZB/CO/3.
17. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=9KaLgU4AAAAJ&citation_for_view=9KaLgU4AAAAJ:e5wmG9Sq2KIC